

Múdrosť a spiritualita

Ked' zhotovoval nebesia,(bola) som tam, ked' odmeriaval klenbu nad priehlbunami morskými, ked' upevňoval mraky vo výši, ked' dával dužiet' žriedlam morskej hlbiny, ked' vymedzoval moru jeho hranicu, by vody neprelievajú sa cez svoj breh, ked' ustaloval základy zeme, ja som bola uňho chovankou, bola som deň po deň jeho rozkošou a hrala som sa pred ním v každý čas; hrávala som sa na okruhu jeho zeme a moja rozkoš (je byť) medzi synmi ľudskými. (Príslovia 8, 27-32)

Čo je to svet? Eduard Carpenter vo svojej knihe "Svet ako umelecké dielo" hovorí, že svet vo svojom základe nie je ani mechanizmus, ani organizmus, ani sociálne spoločenstvo, ani sociálna škola pre živé tvory, ale je to dielo božského umenia: umelecké dielo, ktoré je choreografické, hudobné, poetické, dramatické, maliarske, sochárske a architektonické zároveň.

Aby sme ale o tom dosiahli istotu, nemáme inú možnosť okrem sústredenej a triezvej meditácie. Meditujme teda nad všeobecným obrazom sveta. Myšlienka sveta ako umeleckého diela sa nachádza vo všetkých svetonázoroch, ktoré uznávajú, že svet povstal pričinením *Stvoriteľa*, ako je to aj v Mojžišovej knihe Genezis.

Na počiatku stvoril Boh nebo a zem. Dá sa to predstaviť len tak, že Boh svoje myšlienky zhmotnil, aby boli zmyslami vnímateľné. Sám videl, že čo stvoril je dobré. Dobro je krása, ktorá lieči a oživuje. Ak sa ale z dobra vytratí krása, dobro sa zmení na púhu a nezáživnú povinnosť a ak krása stratí dobro, stane sa z nej len číry pôžitok a len zábava, bez akéhokoľvek záväzku a zodpovednosti. A už sa blížíme v našej úvahe k tomu, o čom si musíme niečo povedať, pretože dnešná doba sa aj v oblasti ducha pachtí za pôžitkami a zážitkami. Naš svet má dva aspekty. Ako u človeka existuje umenie a Umenie, tak aj v kozmickej božskej rovine existuje tvorivé Umenie a umenie klamov a preludov; a rovnako ako existuje extáza a osvietenie, vyvolané Duchom Svätým, tak isto existuje aj opojenie spôsobené duchom klamu, (1.Kráľ.22, 22-23), lživým duchom a smelo to môžeme nazvať: ("falošným Duchom svätým"). Ako ich rozlíšime? Kto hľadá *potešenie* z umeleckej tvorby, duchovného osvietenia a mystickej skúsenosti, bezpochyby sa približuje k sfére "ducha klamu a preludu" a je k nemu stále otvorenejší. Kto však hľadá *pravdu* v umeleckej tvorbe, v duchovnom osvietení a v mystickej skúsenosti, približuje sa k sfére Ducha svätého a stále viac sa mu otvára.

Zjavenie pravdy, ktorá pochádza od Ducha svätého, prináša radosť a útechu (Duch svätý - *Parakletus* je duchom útechy) ale radosť z neho je taká, ktorá sa rodí zo zjavenej pravdy.

Radosť, ktorá pramení z pravdy a viera, ktorá pramení z tejto radosti je kľúč, ktorý odomyká pohľad na svet, ako na Božie umelecké dielo, na *svet múdrosti, ktorá mu bola verne po boku, bola jeho potešením deň čo deň a radostne sa pred ním hrala* (Prísl. 8,30) a na svet klamu, ktorý nikdy nezabudne hrať svoju hru. Svet, ktorý Boha odhaľuje a svet, ktorý Boha zahaľuje. Pri tomto vždy hrá úlohu radosť a tá zasa býva dvojaká.

Čo je to radosť? Čo je jej hlbokým zmyslom?

Radosť je súzvukom, harmóniou, smútok, zármutok je disharmóniou, nesúlalom. Napríklad potešenie, ktoré sa dostaví, ak sa človek v zime posadí k teplej peci je iba

opätovným zosúladením sa tela so vzduchom, ktorý voláme teplota. Radosť, ktorou nás obšťastňuje priateľstvo je iba zosúladením srdca dvoch alebo viac osôb. Hovoríme tomu: rozumieme si. Potešenie z dobrého svedomia je súlad medzi ľudským úkonom a vôľou Božou. Blaženosť, prisľúbená tomu, čo má čisté srdce je súlad medzi ním a Bohom. Radosť je stav harmónie vnútorného rytmu s rytmom vonkajším.

Celý svet je potom súzvukom nespočetných rytmov, pretože život sveta spočíva v prevahe súhry jednotlivých rytmov a nie v ich disonancii, disharmónii. Život je v podstate radosťou.

Je preto odôvodnené, že Septuaginta, čo je grécky preklad Starého zákona z 3. storočia, prekladá 23. verš 3. kapitoly nasledovne: " *Preto ho (Adama) Hospodin Boh vyhnal zo záhrady rozkoší, aby obrábal zem, z ktorej bol vzatý.*" Keď dávni grécki prekladatelia použili výraz "záhrada rozkoší," tým naznačili, že pôvodným stavom človeka bola radosť, že svet ako Boží výtvor bol radostný svet. A aj dnes po páde človeka je možné predstaviť si svet, ktorý je v neustálom živom pohybe, bez životného elánu a bez radosti zo života? V biológii a psychológii sa hovorí o púde sebazáchovy, ale vari je tento inštink iným, ako manifestáciou radosti zo života? Keby to tak nebolo, veľmi rýchlo by všeobecné znechutenie a nevôľa spravili všetkému životu koniec. Ba aj nad mŕtvymi a za mŕtvych sa modlíme: "Odpočinutie večné daj im Pane." "Nech odpočívajú v pokoji."

Radosť je staršia ako žiaľ a svet radosti tu bol skôr, ako svet utrpenia. Skôr, než začal existovať svet boja o existenciu a prežitie, tu bol raj. Ako predchádza život smrti, tak predchádza radosť žiaľu.

Preto aj kniha Prísloví hovorí o radostnej múdrosti:

"Od večnosti som ustanovená, od počiatku, prv ako povstal svet. Prv ako nivy urobil a planiny a prvé hrudy na zemekruhu. Keď zhotovoval nebesia, (bola) som tam, keď odmeriaval klenbu nad priehlbunami morskými, keď upevňoval mraky vo výši, keď dával dužieť žriedlam morskej hlbiny, keď vymedzoval moru jeho hranicu, by vody neprelievali sa cez svoj breh, keď ustaloval základy zeme, ja som bola uňho chovankou, bola som deň po deň jeho rozkošou a hrala som sa pred ním v každý čas; hrávala som sa na jeho pevnej zemi; mojím potešením je byť medzi synmi ľudskými." (Prísl. 8, 23 a 26-31)

Radosť je súhrnom rytmov. Šalamún hovorí o pôvodnej radosti, ktorá súzvučí s Bohom a s múdrosťou. Ale poukazuje aj na inú radosť, radosť, ktorá je v súlade s hlúposťou:

"Pani Hlúposť je nepokojná, neviazaná, ničomu nerozumie. Vysedáva pri dverách svojho domu na najvyššom bode mesta, aby pozvala okoloidúcich, čo kráčajú priamo svojimi cestami. Kto je prostoduchý, nech zabočí sem! Nerozumným hovorí: „Ukradnutá voda je sladká, a chlieb tajne vzatý je veľmi chutný.“ Lenže nevie, že sú tam duchovia mŕtvych a že jej hostia schádzajú do hlbín pekla." (Prísl. 9, 11 n).

Septuaginta pridáva k poslednému veršu tieto slová:

Utekaj hneď preč, nezostávaj na tomto mieste a nedívaj sa na ňu uprene, lebo tak prekročíš cudzie vody a prejdeš cudzou riekou; vystríhaj sa však tejto cudzej vody a nepi z tejto rieky, aby si mohol dlho žiť a aby ti boli pridané roky.

Existuje teda radosť múdrosti a radosť opojenia. V texte Septuaginty je tá druhá nazvaná “cudzou vodou”; jedna vyviera z múdrosti, zatiaľ čo druhá plodí falošnú múdrosť, ktorá pozostáva z klamstiev. V neviditeľnom svete totiž existuje sféra klamu, ktorá pre každého, čo hľadá pravú duchovnú skúsenosť, predstavuje tú najnebezpečnejšiu pascu. Je to tá už spomínaná sféra klamu a preludu, sféra falošného Ducha svätého.

Táto sféra falošného ducha či pásmo falošného ducha je nášmu bežnému vedomiu, teda tomu, ako bežne myslíme bližšie ako sféra Ducha svätého v ktorej prebývajú svätí a odkiaľ pôsobia na pozemské ľudské vedomie. Aby teda bolo možné povzniesť sa k sfére svätých, je nutné najprv prejsť sférou nepravého, *falošného ducha svätého*, čo prakticky znamená vzoprieť sa jej príťažlivosti. Veriacemu, ktorý je *chudobný duchom* je určený uvedený citát zo Septuaginty: „ nezotrúvajú na tomto mieste a nedívajú sa na ňu uprene, lebo tak prekročíš cudzie vody a prejdeš cudzou riekou; zdrž sa však tejto cudzej vody a nepi z tejto rieky . . . (Prísł. 1,18). Rovnako sa tak na veriaceho chudobného duchom obracia aj *falošný Duch svätý*, či *duch naivity*, keď hovorí: „ Kradnutá voda je sladká a chlieb oblažujúci!” Zvody sféry klamu sú podľa knihy Prísloví „kradnutou vodou” to značí živlom, ktorý tečie a strháva vedomie mocným prúdom vnuknutí a inšpirácie bez toho, aby vedomie muselo vynaložiť úsilie, ktoré môžeme zhrnúť do troch slov: kríž, modlitba, pokánie.

Myseľ alebo vedomie sa pri tom nachádza v stave nadšenia a slobody, ktorá oslobodzuje od akýchkoľvek pravidiel, povinnosti, skladania účtov — akoby kríž vôbec neexistoval — pričom sa tomu človeku dostáva zadarmo osvietenia, ktoré si nevyprosil a ani na um mu nezíde spomienka na hriech, výčitky svedomia a na celú zodpovednosť za vlastné hriechy a chyby minulosti, ako keby boli hriechy a chyby maličkosťami, ktoré nestoja ani za reč. Myseľ je naplnená radosťou, vyžíva sa v tvorivom nadšení a bez výhrad sa oddáva vizionárskej a inšpirovanej špekulácii, v ktorej každý obraz a každá myšlienka vyzerá ako zjavenie z neba a odtlačok pečiatky nadľudskej múdrosti. . . . Táto *kradnutá voda* je o to nebezpečnejšia, lebo zaplavuje dušu prúdmi psychickej energie, čo je pre ňu úplne nová skúsenosť a zvádza ju k viere, že sa jedná o nadprirodzený zásah. Na druhej strane sa vnuknutia, prinášané týmito prúdmi zhodujú s tými najintímnejšími sklonmi a želaniami duše, čo zdvojnásobuje ich presvedčivosť a vplyv.

Tak vznikajú falošní proroci a falošní mesiási. Takýmto spôsobom dochádzalo a dochádza k „osvieteniu” aj v niektorých sektách s následkom nemorálnych a smrtonosných praktík. Znami tým boli adamiti u husitov, ale na takúto prax upozorňuje aj ruský historik Merežkovskij. Ruská sekta „chlysti” a sekta „samoubijci” zo XVII. storočia sú známe a v literatúre sa môžeme s nimi stretnúť. História je plná takýchto príkladov, ale ani súčasnosť bez nich nie je. Aj Hitlerove nacionálno-socialistické hnutie bolo rozpútané halucináciami obrovskej sily, z rovnakého vreca pochádza aj

marxizmus - leninizmus a jeho besnenie; z tej istej sféry klamu vyviera aj terajšie liberálne šialenstvo, New Age a aj zlovestný Nový svetový poriadok. Takéto halucinácie majú vplyv na celé národy a prispievajú k ich skaze.

Preto kresťanskí mystici Východu i Západu neúnavne varujú pred hrozbou „zavádzajúceho osvietenia.“ Svätý Ján z Kríža takmer jedným dychom rezolútne varuje pred nebezpečenstvom vnuknutí a videní, pretože ich považuje za produkty sféry klamu. Svätý Vincent pripomína, že každá zvláštnosť pri modlitbe je podozrivá a sám, hoci mystik, nikde a nikdy neinformuje o svojich mystických skúsenostiach, podobne svätá Lujza a všetci vieme, ako verne zachovávala svätá Katarína Labouré tajomstvo o svojich zjaveniach.

Tisícročné skúsenosti umožnili Cirkvi získať kritéria k rozpoznávaniu, či súkromné zjavenia pochádzajú zo sféry Ducha svätého, ktorá je sférou svätých Božích. Tieto kritériá smerujú k prísnemu dodržiavaniu sľubu poslušnosti, chudoby a čistoty aj podľa litery aj podľa ducha.

Duch čistoty hľadá pravdu a nie radosť zo zjavenej pravdy, rovnako ako čistá láska hľadá spojenie s milovaným alebo milou a nie telesný pôžitok z milovania. Duch čistoty je triezvy, nenechá sa strhnúť „kradnutými vodami, ktoré chutnajú sladko“ to znamená opojením z bezplatného, ľahkého a prílivu inšpirácie, pred ktorým varuje Šalamún. Duch cudnosti nehľadá nadbytok ani v duchovných veciach a neuposlúchne výzvu, aby sa zúčastnil orgií duchovných vnuknutí, ktoré mu ponúka sféra fatamorgány.

Duch poslušnosti má prebudený a vypestovaný zmysel pre načúvanie — *duchovný sluch*, ktorý ho robí schopným rozpoznať „hlas“ pravdy a odlíšiť ho od iných hlasov. K tomuto duchovnému sluchu, ktorý sa vyvinul na základe oddanosti sa vzťahuje citát z evanjelia s. Jána:

„Amen, amen, hovorím vám: Kto nevchádza do ovčince dverami, ale prelieza inokadiaľ, je zlodej a zbojník. Kto však vchádza dverami, je pastier oviec. Tomu vrátnik otvára a ovce počúvajú jeho hlas. On volá svoje ovce po mene a vyvádza ich. Keď vyženie všetky svoje ovce, ide pred nimi a ony ho nasledujú, lebo poznajú jeho hlas. Cudzieho však nebudú nasledovať, ale ujdú od neho, lebo cudzí hlas nepoznajú.“
(Ján 10, 1-5)

Pravá poslušnosť vôbec neznamená, že sa vlastná vôľa podriadi inej vôli, skôr ide o schopnosť rozpoznať hlas pravdy. Práve táto schopnosť robí dušu odolnou voči lákadlám zo sveta ilúzií. Nik nie je pred touto sférou chránený, ale výjde z konfrontácie s touto sférou víťazne každý, kto urobil zo ľubov čistoty, chudoby a poslušnosti srdečnú záležitosť. Svätý Anton Pustovník dôrazne hovorí: „Bez pokušení niet nijakej spásy,“ môžeme k tomu dodať: „Bez týchto sľubov pokušenie neprekonáme.“ Preto máme mať naše sľuby vo veľkej úcte.

Záver, ktorý vyplýva zo všetkého, čo sme povedali o sfére ilúzií je taký, že praktický duchovný život vyžaduje veľkú opatrnosť, predovšetkým tú morálnej povahy, ktorá zahrňa celého človeka s jeho schopnosťami úsudku, predstavivosti a vôle. Vždy treba myslieť na opatrnosť. Preto by malo byť pre každého, najmä Bohu zasväteného človeka pravidlom, aby o duchovných víziách, zjaveniach, zážitkoch

mlčal, kým nenadobudne istotu alebo uistenie, že môže o nich hovoriť. Terézia Avilská svoje mystické skúsenosti zverejnila až na príkaz spovedníka. Katarína Labouré o nich svedomito mlčala celý život. Nie je správne, keď sa medzi sestrami šíria rôzne *zaručené* prorockvá, zjavenia, modlitby, duchovné reťaze, rôzne príkazy a čo ja viem čo ešte. Svätý Vincent ani svätá Lujza si na ilúzie nepotrpeľi. Koľko trvalo, kým oficiálne zverejnili pravidlá pre svoje komunity? Tridsať rokov! Prečo? Aby vylúčili iluzórne nápady, praktiky a pod. Slávny básnik Goethe písal Fausta šesťdesiat rokov, aby to bolo precízne dielo, odhaľujúce spôsoby, ako táto sféra klamu vo svete pracuje. Mali by sme sa na tomto príbehu poučiť, to nie je rozprávka, to je presná realita. Podobne spomínané pravidlá našich Spoločností majú byť pokračovaním Božej praxe v službe medzi chudobnými v rámci histórie. Môžu sa v nich meniť prípady s ohľadom na okolnosti, ale nikdy sa v nich nesmie meniť duch!